

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISK DAGBLADET

Kolmapäeval, 4. det. 1974

Nr. 95 (3983)

16. aastakäik

Peaminister Whitlam sõimas eestlannat "NATSILIBUKS"

SYDNEY (EPL) – Sydney ajaleht "The Sydney Morning Herald" jutustab esiküljel piinlikust intsidendist Brisbanes toimunud valimiskoosolekul, kus Austraalia liiduvalitsuse tööerakondlik peaminister Whitlam vihahoos nimetas Baltikumi vabaduse eest demonstreerivat eesti daami "Neetud natsilibuks". Eestianna reageeris otsekohe sellega, et ta pöördus 2000-pealise kuulajaskonna poole ja tegi solvamise teatavaks: "Teate, mis peaminister praegu mulle ütles," algas eestlanna ja kordas Whitlami häbenatust.

Peaminister Whitlam ei osanud nüüd midagi enam ütelda.

Kogu vahejuhtum arenes välja sellest, et eestlased, nende hulgas solvatud pr. Tiina Taamets, istusid esirats ja kandsid Balti riikide ikestust tunnustava Austraalia valitsuse otsuse hukkamõistmist sisaldavat plakati. Peaministri pooldajad rebisid plakati pr. Taevere

käest ära ja rebisid puruks, viisates tüki maha.

Pr. Taevere korjas rahulikult tüki üles ja viis need poodiumil istuval peaministri Whitlami, üteldes, et ta annab need talle "komplimentidega Balti riikidele".

Nagu ajaleht ütleb, ütles peaminister ärritatult midagi eestlannale, mispeale viimane

otsemalt pöördus mikrofonile eeskuulajaskonna poole ja tegi teatavaks, et peaminister on teda jämedalt solvanud. Peaminister ei kommenteerinud teadet oma poolt.

Eestlased selgitavad, kas peaministri on võimalik auhaavamise pärast kohtusse kaevata. Noor Sydney Eesti

Järg lk 7

Rootsi leht: Balti vaimsed jõud põgenesid

YSTAD (EPL) – Ystads Allehanda kommenteerib äsjust sovetiläti kultuurilise ansambli esinemiseist Stockholm ja mujale Rootsi nn. "Sovjeti-päevade" sildi all ja meenutab sel puhul, t Rootsis on baltikum unustatud – juhtkiri on pealkirjastatud "Unustatud baltlased".

Leht kirjutab:

– Need, kes võibolla on unustanud, et kord eksisteerisid balti riigid – enne kui Eesti, Läti ja Leedu vägistati venelaste poolt – said kaude meenutuse nendes asjades viimastel päevadel. Stockholmis korraldatakse nimelt midagi, mis kannab "Sovjeti kultuuripäevade" nimetust ja mille juures ka natuke Läti kultuuri esitatakse. Jah, igaks juhuks kõnelatakse esitlemisel "Sovjeti-Läti".

Viimatinimetatud tutvustamises kiidetakse Läti kirjandust

ja kunsti, millel väidetakse olevat vanad juured. See on tähendanud palju, kuid – siin lisatakse – "eriti sel perioodil, mis algas nõukogude võimu taastamisega Lätis, kui me rebisime maha sotsiaalsed ja klassibarjäärid, mis olid takistanud rahvuse valmest jändu- sidi arenemast harmooniliselt".

Täisi on muuseas see, et need "vaimsed jõud" kas põgenesid või siis küüditati, kui neid ei lastud maha juba ühenduses selle vene "päästmisega", mis järgnes sakslaste hävitusele.

Järg lk. 7

Algkooli näidendiproovilt. (Foto Tipppo)

Nagu ikka pakub Stockholmis eesti algkooli jõuludeks ka lastetäht. Ao Vaks on mudilastega juba mõnda aega tegevuses, et lavale tuua tema uut jõu-

lunäidendit "Ninata lume- mees", mida autor ise on nime- tanud "talvemuinasjutuks". See esitatakse kooli ja kogu Stockholmis eesti laste jõulupeol

pühapäeval, 15. detsembril algusega kell 14.

Viimne pakkide tellimise päev reede, 6/12 tel. 10 64 26 kl. 9–14.

Noor kunst G-borgis

Eesti Noorte Kunstigrupp Stockholmis korraldas külastusnäituse Göteborgi Eesti Majas, et propageerida noorte kunstilist isetegevust ka lään- ranniku eesti noorte hulgas.

Välja oli pandud 25 tööd. Näitu- sele omistas tähelepanu m.h. ka Rootsi akadeemilise naisühingu Göteborgi-Göteborgi-sektioon, kes pidas näituse ajal Göteborgi Eesti Majas oma klubiõhtut.

Eesti Noorte Kunstigrupi esi- najana oli Göteborgis näitus korraldavas Mart Kikerpuu, ilal pildistatud näituse ajal väljapanekute taustal (EPL- foto KOFLER)

Kaevur kellest sai peadirektor kaevandustele

MELBOURNE (ME) – Melbourne, Austraalias toimunud suure kaevandusfirma Western Mining Corporation aktsionäride pea- koosolek valis firma uueks asutajaks peadirektori peadirektori eestlase Arvi Parbo, kes sellega ühitas oma karjäärinõueti, mis algas kaevanduse maa all, kõrgeimasse tippu. Teda peeti too- mulisuseks järeltulijaks Sir Lindsay Clarkile, kes paistis eesriist.

Melbourne The Age pähe- mas Arvi Parbo pikema arhi- ti, mille ajakirjanik Douglas Allen peadirektori "from the bottom to the top of the mi- ne". Arhiiti kirjutas eesti- keelset intervjuu Arvi Parboga.

Ta kirjeldab teinud eest- Tallinnas lõhustanud Arvi Parbo omelikkri lapsepõlve. Selgus, kes peab Arvi Parbo vajalikuks rõhutada, et tema lei, et see- kes sünnitas tema seas armas- mune karjäärne läbimõeld, mille- pool ta on juba vana vanilik. 1941. aastal sõidus kodumaale lõhustavate venelaste eest Sak- simaale, mis kõi karjääril- polnud üheksa kaks aastat- vana lapse.

"Olen traditsiooniline vana-

lapsepõlv ja saan aru, kuidas- tud inimesed elavad – kuid ei- meeldinud minnast – aga ei- olnud üheksa aastat, mis- peale- ride sõltumatuks. Kõik, mis- vaadati Põhja-Ameerika. Arvi- sillist ja Austraalias inimese- vanduse inimese seismisest ja- laadiga riigis Austraalia ka- suits. Kõige rohkem tagasi Aust- raaliasse sõitis, sest ta ei- pead ühitas, et Arvi Parbo po- leks eesti inimese pidanud töö- randa sünnipäevaga, kuna- ta saabus Austraaliasse hoopis- kurgemise kvalifikatsioon- go. Kõhaku importorid too- laadega kumbe kohaselt lähe- randaajad aastas kolmest 100- jaoks.

1948. aastal lõpetas Arvi- Järg lk 7

EPL

Kolmapäeval, 4. dets. 1974

Pigistuses

Soomes ümber on rootsi ajakirjanduses olnud viimastel nädalatel palju juttu. Ühelt poolt rullus üles nn. Stella Polaris operatsiooniga Rootsi sõja lõpul päästetud soome arhiivide saatuse küsimus, teiselt poolt paljastati Svenska Dagbladet Kremli kavatsusi ja direktiive väikeste naabri järkjärguliseks satelliidistamiseks ida mustri järele pikemas ajaperspektiivis soome kommunistide kaasabi-ga.

Kulgi väliselt on tegemist kahe erineva asjaga, on nendel stiiki ühine nimetaja: N. Liidu mõju kasvamine "sõpruse" sildi all. Sellest ongi tingitud soome uurijate (loe punaste uurijate) äkiline huvi Mannerheimi sõjariivi vastu, mis toimetati eraviisil Rootsi just selle tõttu, et see sisaldas salajasi andmeid, mis puudutasid soome vastuluureit just N. Liidu osas ja mis selle tõttu oleks üli-müürit hivatud venelasi juba selles mõttes, et need oleksid kättemaksimiseks kätte saanud kõik need, kes Nõukogude pool-le ja ka Soomes tegelesid selle-laadilise informatsiooni mu-retsemisega.

Võib uskuda, et huvi selle käest toorkord ära libisenud materjali vastu ei ole vene poole ka praegu veel kustunud ja nüüd peeti aega sobivaks "uurijaid" materjali otsima panna, eelduses, et rootslased need nüüdsele Soomele välja anna-vad. Ajaloolise uurimise huvi-des.

Marssal Mannerheim, kes tegi rahu, tundis vastaspoolt. Eriti selle kättemaksuhimu. Nii juhtuski, et need arhiivaalid, mis vene luureit esmaselt oleks varustanud informatsiooniga nii N. Liidu piirides kui ka väl-jaspool viibivate agendide koh-ta, toimetati välismaale. Soomepoolne ettevaatus nende materjalide suhtes ilmselt ei kahanenud "sõpruse" kasva-misega ja ette nähes, et vene-lased need ühel päeval oma ka-sutatada saavad soomlaste ära-käida, anti rootsipoolsetele usaldusmeestele signaal nende hävitamiseks.

Et tegemist oli usaldusega väga kõrge pinnal, näitab pal-jastus, et põletamise käsu and-jaks oli end. Rootsi kindral-staabi ülem kindral Ehrens-värd, kes siis oli juba pensio-

neeritud eraisik ja nüüd on surnud, kaasa viies saladuse, kes Soomes pidas tarvilikuks arhiivi kõrvaldamist. Igal juhul on venelastele mängitud nina-nips ja paistab, et samal ajal päästetud paljusid inimesi piinadest nii seal kui siinpool raudeerist.

Kui tähtsaks arhiivi peeti teatud poolel, näitab see tugev surve Rootsi, mida sellega ühenduses avaldati, kuigi ametlik Rootsi kunagi pole as-jasse olnud segatud. Et surve "kusagilt" ka Soomele toimus, see oli ilmselt.

Idapoolset pigistust väike-sele soome naabrile oli kõige sel-gemini näha aga teises tähele-pannu aratanud loos, kus Svens-ka Dagbladeti korrespondent raporteeris, et ta on isiklikult näinud ja tutvunud dokumen-tidega, mis kinnitavad soome kommunistidele antud instruk-tioone "pärisatelliiduse" poole pöördumiseks – mitte va-henditult, vaid pikkamööda, selle sihiga silmade ees. Palja-stus, mis meenutas eelmist sel-lelaadilist, kuid kiirustavat juhtnööri Stalini putshi orga-niseerimiseks Tšehhoslovak-ka mustri järele, kui Benesh kukutati – toorkord nurjus asi "lekkimise tõttu" mh. kom-munistliku siseministri Yrjö Leino kaudu, kes otsemal põlu alla sattus ja keda soome rah-vas ei ole saanud kunagi täna-da, kuigi selleks oluks põhjust.

Toorkord dementeeriti ja pa-handati täpselt nagu nüüdki, kusjuures seekordne idapoolne pigistus kompromiteeriva ma-terjali avalikkuse toomise puhul viis omapärase diplomaatilise aktsioonini: suursaadik Max Jakobson protesteeris Svenska Dagbladetis ees Soome valitsuse nimel. Omapärane oli suur-saadiku samm selle tõttu, et Soomes peaks tuntama rootsi pressivabadust. Kuid N. Liit, kes materjalis esines, oli ilms-est erutatud ja seal oli hoolita midagi pressivabadusest. Ebameeldivad paljastused peaksid olema keelatud Kremli arvates. Ja kui soome ajakir-jandus on sunnitud selle seis-u-kohaga arvestama, siis nõuab Kremli, et Soome paneks vai-kima ka rootsi ajakirjanduse – vana sõpruse pärast.

Aga tõsi – just sõpruse pä-rast oligi vaja maailma infor-meerida sellelaadilistest sepi-tustest.

KLA

Kajad

Rootsi-N. Liidu sõprusühing ja vene suursaadikond korral-dasid läti kunstilise ansambli kaasabi "Sovjeti päevi" Root-sis. Et saa unustada, et kaasabi osutas asja serverimisel este-lastele "suprasiävi" ka põge-nike poolt loodud "Balti Insti-tuut", millelise sekretär Imant Rebane mõeldud nädalava-hetusel oli kutsutud baltlasi Rootsis esindama peaministri jaurede Harpsundi.

Ystade Alehanda (täna refe-reeritud teisel) on läbi näinud ürituse teelise iseloomu – silu-da anastust ja roimni 30 aastat tagasi. Ka seda ei näinud Balti Instituudi sekretariat? Või tähendab sideme lõpetamine

Kirik peab meeles vange orjalaagreis

10. detsembril 1974 võeti In-limõguste Ülddeklaratsioon vastu Ühinenud Rahvaste Peassamblee poolt. Juba viiendat aastat tähis-tavad seda päeva karistuslaag-rite vangid Nõukogude Liidus näljastreigiga. See mõte on üles võetud paljude kirikute ja krist-like koguduste poolt üle maailma.

Tänavu on eestlastel põhjust seda päeva eriti tähistada, sest käesoleval sügisel saabus oku-peeritud Eestist välja memo-randum Ühendatud Rahvaste Peassambleele ja teine memo-randum selle asutuse peasekre-tär Kurt Waldheimile. Mõlemate memorandumite saatjateks olid Eesti Demokraatlik Liikumine ja Eesti Rahvusriinne. Memorand-umid tuginevad moraalset osas inimõiguste Ülddeklaratsioonile ja konventsioonidele.

Pühapäeval, teisel Kristuse tu-lemise pühul, kutsutakse juma-lateenistust Stockholmis Jakobi kirikus kogudust üles seda päeva tähistama eestpalves ja osadesu-vandega ja oma rahvaga ko-dumaal.

E. Komitee valimised uuel aastal

Eesti Komitee juhatus oma vii-masel koosolekul otsustas Eesti Komitee Asemike Kogu valimised teostada 1975. a. algul ja valimis-tega seoses määrata järgmised tähtpäevad:

1. Eesti Komitee Asemike Kogu valimised läbi viia ajavahemikul 16. jaanuarist 1975 kuni 28. veebru-arin 1975. 2. Kartoteek sulgeda 2. jaanuaril 1975. 3. Asemike Kogu liikmete kandidaatide esitamise ajaks määratakse ajavahemik 16. jaanuarist kuni 27. jaanuarini 1975. 4. Esimeheks hääletä üraandmise päevaks määratakse 17. veebruar ja viimaseks päevaks 28. veebruar 1975. 5. Valimisõiguslikud on need Eesti Komitee liikmed, kes on ta-sunud 1975. a. või 1974. a. või vä-hemalt 1973. a. liikmeks ja rahvapen-siooni liiki jõudnud liikmed, kes on liikmeks sa-tumiseks vastastatud. 6. Valimis-komisjon otsustab moodustada järgmise koosseisu: pr. Hilda Poom-Reitman, A. Alep, H. Mark, A. Rossman ja A. Ruusa.

74.000 soomlast Tallinnas

Okup. Eesti ajakirjandusest selgub, on Helsingi-Tallinna liinil navigatsioon lõpetatud. Liiklus kestis nelj kuud.

Kapten Karl Leemet märkis sel puhul Tassi korrespondentidele, et lõppenud hooaja kestel külastasid Tallinnaligemale 74.000 turisti, mis on 11 prots. rohkem kui eelmisel hooajal. Kuna Helsingi-Tallinna vaheline laevaliiklus on pidevalt suurenenud, rakendatakse 1975. a. mootorlaev "Tallinn" nädalas kuus korda kälku.

Balti Komitee ja Balti Instituudi vahel, mis asja otsustati, uue sideme loomist n.n. sõprusühingute?

Vastust ei ole antud, kuidas Balti Instituudist sai "Teatja" vahel toimetuse teadmata pandud lendehele, kaaskorral-daga üritusele, mille õige nimi oli "Sovjetiska dagar i Sveri-ge".

Fotoklubi 25 aastat

Stockholmi Eesti Fotoklubi tä-histab oma 25 aastast tegevust järjekorrald kokkutulekuks kes-knädalal, 4. dets. Eesti Majas al-gusega kl. 19.

Juba pagulusaastate algul tekkis mõnedele fotohuvilistele mõte kokku tulla, et jätkata kodumaal laialt levinunud fotoharrastamist ja püüda seda ala edasiarendada ka paguluses. Kuna klubi ei tekinud ametlikult registreeritud organi-satsioonina, vaid kujunes välja pi-kema aja vältel, siis piirduti esial-gu vaid omavaheliste kokkutule-keutega.

Et viia klubi tegevust rohkem ametlikumale pinnale, otsustati asutada Fotoklubi esialgse asuko-haga NMKU juurde. See andis võimalust korraldada fotokursusi, esineda esimesel paguluses kor-raldatud fotonäitusel ja ühtlasi kaasa tõmmata kõiki fotohuvilisi. Oma tegevuseraames on fotoklubi ajajooksul pidanud rohkearvulisi loenguid, samuti on esinenud refe-ratidega väljaspoolt paljud tuntud fotolaerialadased.

Tagasi vaadates veerandsajandi jooksul tehtud töö ja tulemustele võib SFFotoklubi rahuldusega oma senist fotolaialist tegevust jätkata sama innuga ka tulevikus milleks soovides – hääd valgust!

Kus asuvad?

Expresseni lugejakirjade nurgas leidis 26. nov. alljärgnev kiri:

"Nägin TV-s, et Eesti ja Läti on mänginud Rootsiaga korvpalli. Kuidas me ka ei vaadanud gloobu-sele, et leidnud me seal neid mald. Kas võibolla on tegemist mõnede asjaloodud Aafrika riikidega, mis on meie teadmiste mõõda läi-nud?"

Alla olid kirjutanud iroonilisele kirjale "TV'd undrande bröder i (Småland) Kleinland". Ka allkiri sisaldas "kleinlandi-irooniat".

Läti Maja N. Yorki

NEW YORK (ME) -- New Yorgi lätlased, kes seni ei omanud oma seltskondlikku maja, said neil päevil selle. See osteti umbes 80-tuhande dollari eest Bronxi lin-naosas, selle läänepoolisel küljel. Uue Läti Maja peoamnikuks on nende sõjameeste organisatsioon Daugava Kotkad.

Hoone on üle kahe korra suurem kui New Yorgi Eesti Maja. Varemalt see kuulus ühele arhitektile, milline liivideeris vastava cam-puse. Hooneit oli kasutanud üks üllõplaste organisatsioon ja see ei nõua eriti suuri remonte. Miin-usks on aga, et hoones on küll palju mitmesuguseid ruume, puudub aga suurem saalitaoline. Üks suu-reim halli on ehitatud poolkare ku-juliselt. Lätlastel on suurem sel-timaja teiste kõrvaldustite ja lu-sa suure pargialda kesk New Jerseys Freeholdil lähedal.

Utsarilt rekordid

Pärast Jaan Taltsi ei ole eestlas-tel enam rahvusvahelise tipplaksis üstjalad. Lootustundvalt on vilma-se ajal edenenud üllarskatsalane Karl Utsar, kes Pärnus püstitas uued Eesti rekordid rebides 172,5 kg ning saavutades kahe tõste ko-gusummana 323,5 kg (172,5 pluss 151 kg).

Endise rekordi omanik oli Toivo Kurg, kelle rebimise tagajärjel oli 163 ja kogusumma 300 kg. Kurg on viimase ajal olnud haige ja kaotanud palju kaalu – ta esines viimastel rasketasku ja tema kogusumma oli 300 kg (190 pluss 110 kg).

Kalmistu hävitati

Tallinna "Rahva Hääli" teatas, et ametvõimud on kohtulikuks vastu-tuse võtnud Otepää jaoskonna teemlester Olev Savi, kelle tead-misel teehituse masinad hävitasid Shiva-Restu maantee ääres maa-aluse kalmistu, mis oli juba mõnda aega kultuurimälestiste ja loodus-kaitseobjektide kaitse alla võetud.

Teaduslik konverents

Balti Instituut korraldab oma kolmanda teadusliku konverentsi 6.–9. juunini tuleval aastal Häs-selbyss lossis ja Sheraton-hotelis. korraldatakse Rootsi haridusmi-nisteriumi, Stockholmii linna ja vä-lisministeriumi juures asuva Rootsi Instituudi toetusel. Balti teadlasi ja balti alinete uurijate hulgas valitseb suur huvi konve-rentsist vastu. Praegu on registreeritud juba üle 40 ettekande. Osa-võetud tuleb USA-st, Kanadast, Inglismaalt, Prantsusmaalt, Sak-samaalt, Itaaliast, Austraaliast, Skandinaavia maadest ja mujalt. Näib, et kolmele konverentsi ku-neb vähemalt sama usalduslikka ja sisult aktuaalselt ning koostatakse kui Balti Instituudi eelmine kon-verents. Esialgseks registreeri-mise tähtpäevaks on 15. jaan. 1975. Informatsioonil saamiseks ja osa-võtu registreerimiseks palutakse kasutada aadressi: Baltiska Insti-tuuti, Box 16 273, S-103 25 Stockholm 16. Tel. 21 75 72 või 21 27 75, k.a. lõpuni. ka. 20 70 61.

Seoses konverentsiga toimub ka noortesümposium mõeldud aasta eeskujul. Selle teostamiseks on loodud eriline noorte töögrupp Insti-tuudi juurde.

Teistkordselt

Eesti Naisklubi järjekorrald kokkutulekul Stockholmii Eesti Majas 20. novembril tuli kordami-sele laulu ja lüürika õhtu, milles olid kaastegevad sopran Mai Kamp-Boreus, pianist Helga And-ree ja Karin Saarsen, kes laulue-tkannete vahele luges oma ja Salme Ekbaumii luulet ja tolmis konferansjeena.

Brazinskased turistidena Ameerikasse

NEW YORK (VES) -- Leedula-sest isa ja poeg Brazinskased, kes lennuki kaaperdamisega pääsesid üle Musta mere Tiirgimaale, on nüüd amnestia ja kohtu otsusega vabad ja elavad ühes laagris väl-jaspool Ankarat. Nad ei ole senini saanud immigratsioonivisat maad-esse, kuhu nad meeleldi asuksid.

Seoses nende immigratsiooni probleemidega käisid 13. novemb-ril Washingtonis immigratsio-niametis leedu tegelastel J. Ko-peckas, dr. J. Genys, E. Shumanas ja A. Gurekas. Ka nende poolt esitatud palvele alalise viisa saa-miseks Brazinskaste USA-see ammetiks vastati immigratsio-niametis ei-ga. Küll võimaldati mõlemale külastamisviisa.

Kudirka jääb New Yorki

NEW YORK (VES) -- Simas Kudirka, leedulasest endine me-remees, kes pääses Vene vanglas-t vabadusse ja USA-see, on otsusta-nud asuda elama New Yorki.

Eesialgu on tal veel mõned reitsid ees. Nii esines ta suurel leedulaste koosolekul Chicagos mõeldud pühapäeval.

EESTI PÄEVALEHT

Estriska Dagbladet
Peatoimetaja Juhani Kukka
Vastutav väljaandja
(ansv. vält.)
Arvi Moor

Toimetuse ja talituse:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm I
Telefon 21 84 46

Tulmaja Eesküsitusa Jüri Aus
Aadr: Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eesküsituna, tel. 016/24 77 72
Telimissopigiro nr. 15 67 70-0
Kuihuusuvaste postigiro 60 59 00-0
Eesti Päevaleht Forlags AB,
Stockholm

Tellimissuhtad:

Aasta kr. 170 –
Terrin (4 kuud) kr. 62 –
Kui kr. 17 –

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT
FORLAGS AB

Trükkija: Eesküsituna-Kirjutsen
Tryckeri AB Eesküsituna 1974

K. Laantee teenima L.-Rootsi kogudust

LUND (EPL) — Lundi Toomkapipli ettepanekul ja Kuningliku Majesteedi nõusolekul on õpetaja Karl Laantee ametisse kinnitatud Lundi Stifits (piiskopkonnas) erioõpetajana alates 1. detsembrist kuni edaspidiseini. Kui erakordne pastoraadiadjunkt S:t Peetri kloostri koguduses Lundis on tema peamiseks ülesandeks eestikeelse koguduse töö, Lundi piiskopkonnas. Õp. Karl Laantee on asunud Stockholmist Lundi, et teenida EELK Lõuna-Rootsi Kogudust. Tema vormiline õpetajaks valmimine eesti koguduses toimub mne aasta algul.

Karl Laantee on pärit Tartu- maalt, kus sündis Elva valla Pangodis taluomaniku pojana. Õppis algkoolis, Hugo Treffneri gümnaasiumis Tartus ja lõpetas põgenikuna Augsburgis eesti gümnaasiumi 1947. Algas usuteaduse õppimist Saksamaal, Erlangeni ülikoolis, asus Ühendriikidesse ja lõpetas seal Wagner Col-

lege nimelise ülikooli New Yorgis B.A. (Bachelor of Arts) kraadiga ajaloo ning humanitaarteaduste alal 1951.

Usuteaduse õpinguid jätkas luterlikus Teoloogilises Seminaaris Philadelphias, mille lõpetas Bachelor of Divinity (hiljem ümber nimetatud Master of Divinity) kraadiga 1955. Ordineeriti kiriku-õpetajaks samal aastal EELK New Yorgi Pauluse Koguduse kirikus Luterliku Kiriku Ameerikas poolt. EELK peapiiskop Joh. Köpu esindajana assisteeris praost A. Hinno.

Luterliku Kiriku Ameerikas (Lutheran Church in America) misjonioõpetajana 1956–1963 teenis ta 6 aastat Argentiinas, Buenos Aireses (esimese eesti õpetajana Lõuna-Ameerikas), organiseerides ja teinides EELK Buenos Aireses Reformatsiooni kogudust. Edasi teenis õp. Laantee Venetsuelas Caracasi ja Valencia eestlasi ja alistas Brasiilias organiseerida EELK kogudust Sao Paulus.

USA kirikute liidu — Church World Service — kui abistamisorganisatsiooni esindajana töötas ta 1966 kuni 31. jaan. 1970. a. Peruu USA kirikute poolt antava abi (toiduained, riitusesemed, tööriistad, arstimid) administreerimisel, samuti hädaabi korradamiseks suure looduskatastroofide puhul. Oli vahepeal stipendiaadina Stockholmis 1963–1966 abistades EELK Rootsi praostkonna tööd, pidades jumalateenistusi Stockholmis, Göteborgis, Uppsalas, Halmstadis, Lundis, Boråsis, Norrköpingis, Eskilstunas ja ülemaailmses skauilike noorte laagris Koitjärvel, abistades leerilaagris Metsakodus.

Alates 1. veebr. 1970 oli õp. K. Laantee Luterliku Kiriku Ameerikas Õkumeenilise Instituudi juhatjana Uruguais, Montevideos, samuti Luterliku Maailmaliidu esindajana. Olnud rahvusvaheliste abistamisorganisatsioonide Peruu nõukogu esimeheks, Eesti Ühisplaskond Välimaal ja USA-s esimeheks, korp! Rotaria senioris USA-s, eesti skautühma juhiks ja skautlaagrijuhiks Saksamaal ja juhatusliikmeks paljudes kiriklikes, kultuurilistes, teaduslikes ja seltskondlikes orgides.

On avaldanud teaduslikke kirjatoide Ameerika usuteaduslikes ajakirjades ja artikleid inglise, hispaania ja eesti keeltes. On väärastatud Peruu valitsuse poolt kahe teenetemärgiga 1969. Omab eesti skautjuhi diplomi. (OV).

Araablased ostavad uusi sõpru

WASHINGTON (VES) — Ajakirja "U.S. News & World Report" teatel on araabia sõbrigid valikult laenanud 12 miljardit dollarit "kolmanda maailma" riikidele.

Mitmetele riikidele olevat laenamise juures tehtud tingimused, et nad katkestaksid diplomaatilised suhted Iisraeliga. Laenude abil loodetakse "kolmanda maailma" riikidele Iisraeli-araabia küsimuses soodsat hääletamist.

Dubceki vastane kampaania

PRAHA — Tšehhoslovakkias on alanud endise tšehhi peaministri Dubceki vastu suurehääldeline laimukampaania. Ajalehtedes tuuakse ära kirjutisi Dubceki eraelust suurte pealkirjade all nagu "playboy, kellel on 900 lipsu".

Harpundi lossi, peaministri suveresidentsi trepil on pildistatud ühenduses seal toimunud valitsuse ja vähemusesindajate nõupidamisega nõningaid osavõtjaid koos peaministriga. Vasakult peaminister Olof Palme, jugoslaavlane Rožidar Anđelić, soomlane Osmo Hormia, tööturuminister Anna-Greta Leijon, itaallane Antonio Moggia ja eestlane Johannes Mikkelsen Eesti Komiteest.

Automaatselt ühendatud telefoniliiklus välismaale

Nüüd võib terve Rootsi võtta automaatkõnesid SUURBRITANNIASSE ja PÖHJA-IIRIMAAL kogu ööpäeva ulatuses.

Suurbritannia ja Põhja-Iiri maanumber on 44. Inglise suundnumbrid algavad numbriga 0, millist rahvusvaheliste kõnede puhul ei valita.

Inglisetelefonisignaal koosneb kahest lühikesest toonist lühikese pausiga vahel.

Automaatselt telefoniliiklusele Suurbritanniasse ja Põhja-Iirisse on markeerimise intervall 2,60 sek. Minuts maksab kõne umbes 3:30 krooni.

Ka AHVENAMAAL saab nüüd võtta automaatkõnesid. Ülejäänud Soome osas automatiseeriti kõned juba 1. augustil.

Ühenduseks Ahvenamaaga vali Soome maanumber 358 ja seejärel Ahvenamaa suundnumber 28. Kõnelustel 0173-, 0175-, 0176-piirkondadest ja kõikidest piirkondadest, mis algavad 07-ga ja ühtlasi 08-piirkond kehtib 9,5 sek. markeerimise intervall. Maksumus minuti eest on umbes 0:90 krooni. Ülejäänud piirkondadele on 6,2 sek. markeerimise intervall, millega kõne maksab 1:40 krooni minutis.

Pane tähele, et number 9, millega algavad soome suundnumbrid, ei kasutata.

Informatsiooni rahvusvahelise telefoniliikluse kohta saab numbrilt 0011. Küsimustele numbrite kohta vastab Stockholmis asuv välismaa numbrite büroo, tel. 08/24 28 00 kl. 07-21, ülejäänud aegadel 0011.

TELEVERKET

Saastamisprobleemist Eestis

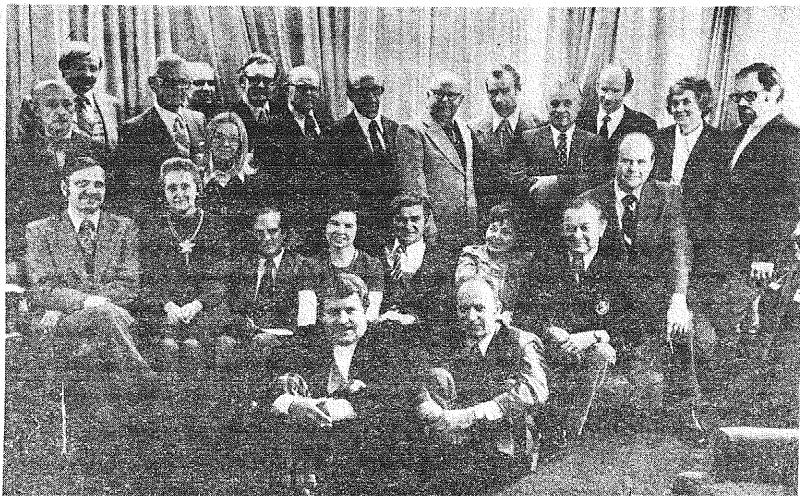
NEW YORK (VES) — "New York Times" toob huvitava lugejakirja Juhan Kangurilt Bridgetonist, N. J., milles käsitletakse looduse saastamise probleemi okup. Eestis. Ta kirjutab kokkuvõttes:

A. Solzhenitsõn rääkis oma 30. sept kirjas ühest vene naisest Rjazani linnas, kelle võimud paigutasid hullumajja seepärast, et ta kurtis õhu saastamise üle selles linnas. Kiri juhib tähelepanu Vene väikekale hoolimatusele keskkonna probleemide vastu Balti vabariikides, eriti Eestis.

Geoloogid teavad, et kõige suuremad põlevkivilademed on Shottimaal ja Eestis. Ennesõjaajast Eestis oli põlevkivitööstus riigi tähtsaimad. Okupeeritud Balti riigid, on N. Vene ehitanud põlevkivi aladele suurejoulisi elektrijaamu, mis varustavad elektriga Venes Leningradis. Oli nende jaoks tuleb põlevkivist. Kuidas seda aga toodetakse, see kõneleb täielikult hoolimatusest ümbruskonna saastamise vastu.

See osa, mis oli kuulus oma loomuliku ilu poolest, on nüüd muudetud nii, et see sarnaneb Kuu maastikule. Elanikkond on sealt ümberasustatud mujale. Samal ajal vaatab N. Vene Balti merele kui oma sisejärvele, kuhu võib heita kõiki tööstuste jäätmeid. Senini on Vene võim täielikult ignoreerinud rahvusvahelisi seadusi, mis ära hoiaks Balti mere täieliku saastamise.

Toronto toimus ÜEP 76 Kanada komitee kokkukutsel koosolek suurürituse eellõõde koordineerimiseks. Sel puhul viibisid Kanada päevade peakomitee liikmeid. Koosolekust võitis osa ka ERKÜ esimees I. Ploor. Pildil koosolekust osavõtjad. Ees istuvad L. Leivat ja K. Jõgi. Nende taga istuvad vasakult: Dr. R. Luik (Sam Francisco, EOLL esimees), H. Köva, K. Popp (Baltimore, peakomitee esimees), H. Kudma, R. Kreem, Voike Lugas (ERKÜ aseesimees, Conn.), I. Ploor (ERKÜ esimees), U. Petersoo (Kanada Eesti Kesknõukogu esimees). Seisavad: J. Küis, V. Hubel, H. Pärkma, T. Metsala, Taimi Voksepp, H. Toomala, A. Sapa, E. Tikenberg, V. Kana, K. Tori, A. Jurs, E. Lindaja, L. Pikkov ja A. Raudsepp. (Foto Siegfried Proom)

Evald Põdra:

EELK tegevus ja majandus a. 1973

Asudes 1973. aasta aruande lähemale vaatlemisele, võime öelda, et saadud andmete järgi on väljaspool kodumaad, asukohaga Euroopas, Põhja- ja Lõuna Ameerikas, Austraalias laiali umbes 55–60 tuhat luteriuselist eestlast, kelledest asuvad EELK koguduste juures hingekirjas kokku 26.482, seega napilt pooled eesti luterlased. Neist 26.482 koguduse liikmest on liikmemaksu kohuslasi 16.205 ehk umbes 61%. Tegelikult on oma liikmemaksu tasunud, s.t. kogu kiriku ülalpidamise rasket koormat kannud 13.140 liiget ehk ca 24% vabadesviibivaist eesti luterlastest. Suurim liikmemaksu tasujate arv on EELK Kanada praostkonnas ja neid on 3566 inimest. Kõige vähem asub neid Saksamaal — 317 inimest.

Kokku on 1973. aastal EELK kogudustes ristitud 128 last, tegelik laste sündimiste arv peaks olema kolm korda suurem, kui arvestada maetute arvu, mis oli samal ajal 331 inimest. Harilikult on sündid ja surmad peagu tasakaalus. Said leeriõpetust ja konfirmeeriti 333 noort, suurim arv noori konfirmeeriti EELK Kanada praostkonnas, nimelt 162 (1972. aastal oli seal 160 konfirmeeritud).

Laulatati kokku 118 paari, eelmise aasta 97 paari vastu. Kõige rohkem, 74 paari, laulatati EELK Kanada praostkonnas. Armulaual on kokku käinud 7173 inimest, s.t. iga teine liikmemaksu tasunud inimene on käinud 1973. a. armulaual. Suurim armulaualiste arv, 2524, on EELK Kanada praostkonnas, mis teeb 35 % kogu armulaualiste arvust.

Jumalateenistusi on kokku peetud kogu EELK kogudustes 1973. aastal 1675, neist jumalateenistusi armulaualga 328 ja laste teenistusi 66. Kõige rohkem peeti jumalateenistusi EELK Kanada praostkonnas, nimelt 493-sal korral. Keskeil läbi peetakse EELK kogudustes igal pühapäeval 32 jumalateenistust.

Palve- ja leiritunde on peetud kokku 907 tundi. Kõige enam EELK Esimeses praostkonnas, 228, EELK Kanada praostkonnas oli see arv 233. Pühapäevakooli tunde oli kokku 586, neist 332 EELK Kanada praostkonnas. Halgete külastamisi ja hingehoidlikke kõnelusi kokku 2789, neist 1087 korral EELK Kanada praostkonnas. Jumalateenistusi on peetud aruandeaasta jooksul 138 eri kirikus.

Samuti näitab 1973. aasta aruanne, et EELK kogudustel on kokku 10 oma kirikut. Suurim arv — 3 oma kirikut — on EELK Kanada praostkonnas. Oma kirikuid on kõigis praostkondades, välja arvatud EELK Rootsi praostkond, kus Rootsi riigi kirikud on olnud eranditult tasuta kasutada.

KOGUDUSTE MAJANDAMINE

Koguduse liikmemaksu suuruseks on olnud aruandeaasta jooksul, arvestatult rootsi kroonidesse, kr. 1.50 kunni kr. 225 — aastas. Madalaim liikmemaks oli Saksamaal Bielefeldi koguduses kr. 1.50 inimesel ja kõrgem oli see USA Chicago praostkonnas Portlandi koguduses kr. 225 — aastas.

Mainitud kogudus on liikmete arvult üks vähemad, ei ole ühte sadakiti maksumaksjat liiget, kuid peab üleval õpetaja, makstes temale korralliku palga selletohtu pole õpetajal vaja otsida kõrvalteenistust. Koguduse majandus on terve ja elujõuline. Näib, et madalad kogudused liikmemaksud on koguduse elule nihtuks ja halvavad koguduste loomulikkust.

Kuna liikmemaks on ainuke reaalse vahendi, millele saab elada ja kavandada koguduse elu. Keskmise koguduse liikmemaks Ameerikas on keskeil läbi kr. 100:—, Austraalias kr. 15:— kunni kr. 52:—, Rootsis kr. 10:— kunni kr. 25:—, kuid EELK Stockholm peapiiskoplikus koguduses on liikmemaks kr. 40:—.

Liikmemaksu on laekunud aruandeaasta jooksul kogu kirikule kr. 1 200 306:— eelmisel aruan-

deastal (1972) oli see kr. 1 000 260:— Seega laekus liikmemaksude arvel 1973. aastal kr. 200 000:— eelmisest aastast rohkem.

Kõige rohkem laekus liikmemaksu EELK Kanada praostkonnas, nimelt kr. 491.625:— ehk 40 % kogu liikmemaksu arvel laekumistest. Kiriku on saanud teostusi teiste organisatsioonide ja ka kirikutelt 1973. aastal kr. 50.058:—.

Kõige rohkem on saanud toetusi EELK Inglismaa praostkond, kokku kr. 23.100:—, see on ligikaudu pool kogu kiriku toetustest. Kirikule muud tulud on kokku kr. 897.506:—.

Muud tulud on kõige rohkem saanud EELK Kanada praostkond, kokku 387.844:— krooni ulatuses. Kiriku kogu tulude summa 1973. aastal on kr. 2.196.870:—, 1972. aastal oli see kr. 2.017.707:—, mis näitab aruandeaastal tulude kasvu kr. 179.163:—.

Suurim tulude kogusumma oli EELK Kanada praostkonnal kr. 897.592:—, mis teeb üle 40 % kogu kiriku tuludest. Kiriku keskkassale on kogudused maksnud 1973. aasta jooksul kr. 72.896:—, mis on umbes 3,3 % kogu kiriku tuludest. Sellest järele, et kiriku keskkassa on kogudustele üks odavamaid kuluposte. 1973. aasta jooksul on makstud EELK õpetajatele palkadeks kr. 776.512:— (1972. a. kr. 680.587:—).

Suurim palgakasja on olnud EELK Kanada praostkond kr. 292.021:—.

Ilma palka saamata on töötanud õpetajad EELK Rootsi praostkonnas, kuna kogudused pole nalle suutnud korraldamata majanduse tõttu palka maksta.

Uudiskirjandus

Ristikivi "Semud"

Lisaks Karl Ristikivi hästitutud lasteraamatule "Sella" ilmus nüüd uues trükkis ka "Semud". Esimene nelist jutustas kassipöögade lõbusatest selkustest, teine, s.o. jõuluks ilmunud "Semud" viib lugeja kaasa terveks pikaks päevaks nelja koerakutsikaga. Saame kuulla, mida Viks, Nühvits, Juss ja Rull ühel ilusa suvepäeval ette võtavad ja mis nad teevad enne kui õhtul jälle pessa poevad. Ristikivi raamatud noortele on põnevad, jutustatud lihtsas ning arusaadavas keeles, laste pooli armastatud. Mõlemad on nüüd jälle suudaval, kummagi ka sama hind kr. 14:80 (koos saatkulude ja käibemaksuga). Tellida saab aadressil: Eesti Kirjanike Kooperatiiv, Fack 1, 221 03 Lund 3 või telef. 046/12 17 19 ja 046/11 66 90. Kasutage juhust, et oma lastele neid tellida!

UUDISTEES

ILONA LAAMANI

Jõululaule ilmus Ilona Laamani uus luuletuskogu "Süda vaatab

klirikiga". See on noore autori teine värsiraamat, esimene — "Mis need spigelad ka ära ei ole" ilmus mõni aasta tagasi. Värskes kogumikus on autor küpsenud, oma aliteringit laiendanud ja edasi arendanud omapärast laadi. See on mõnes mõttes erinev tavallisest "luulelisest" ainele lähemineist ja konventsionaalsest värsikasilusest, kuid see on siiras ning vahenditult mõju teotiev, kohati sümboliseerit ning sügavale haarav laimhinge pihitmine. Ilona Laamani on ilmunud omapärane autor eesti lüürilise väikesse perre. 80-leheküljelise raamat jagunevite tsükklisse: Süda vaatab klirikiga, Kes sa oled taevast, sõnajaaladama, Rahuva sõbrad ja vaenlased, C'est la vie. Tellida saab Eesti Kirjanike kooperatiivilt (aadress: Fack 1, 220 03 Lund 3, Sweden), hind kr. 17:80. Saadaval on ka kõik senised lüürikaradamatud Adsoni, Lepiku, Ivaski, Ristikivi, Kangro, Ranniti, Mägi, Tuulise ja Viialemanna sulest. Kasutage võimalust jõulukinkiks!

Näitlejad kohtasid "Electras"

NEW YORK (VES) — New Yorgi kreeka teatri uues majas, Sheridan Square'il nihob 26. novembril esietendusena lavale Sophocleose "Electra" teatri direktori George Arkase juhtimisel. Selles mängivad kaasa kaks mele nooremängijate näitekunstniku Olga Hiatsinova-Busch ja Rino Roop.

Olga Hiatsinova-Busch, kes vene päritoluga, on omaaegse silnse eesti teatri tegelase, dipl. ins. Vladimir Buschi tütar. Ta näitlejanime Olga Sorok. Sellena on ta kaasa mänginud New Yorgis näiteks Roundabout teatris "Macbethis" ja "Oedipuses", on esinenud TV-s j.m. "Electras" esineb ta Crysothemisenä.

Samas näidendits kaasamängiv Rino Roop on esinenud siin mitmes teatris. "Electras" on ta Orestes osas.

Mõlemad näitlejad ei tundnud teineteist ega olnud varem kunagi kohanud. "Electra" proovide algades juhtusid nad kord vaheajal koos kohvi jooma. Vestluses küsis Olga Sorok, et mis rahvuse R. Roop kuulub ja kus ta on sündinud on R. Roop Eestis ja et ta on eestlane. Muidugi oli üllatus mõlemal suur, kui nad avastasid, et mõlemad päritoluga on Eesti. Sellest ajast aetakse ka vajalikud omavahelised jutud eesti keeles.

Ainult Södertälje kogudus on õpetaja palkadeks maksnud 1973. aastal kr. 800:—.

Kristlikuks sotsiaaltööks on EELK kulutanud kr. 66.203:— Suurim kulutatud on olnud EELK Kanada praostkond kr. 34.043:— Suurim kulutatud on olnud EELK Kanada praostkond kr. 34.043:—, mis teeb üle 50 % kogu kiriku kulutatud sotsiaal summadest. Valmuliku kirjanduse ostuks on kogudused kulutanud kr. 2.267:—, selle summa hulgas EELK Kanada praostkond kr. 10.646:—, muud kuld kogu EELI peale 1973. aastal kr. 1.222.020:—, 1972. aastal oli see kulu kr. 897.258:—.

Muudeks kuludeks on kõige rohkem kulutanud EELK Kanada praostkond ja nimelt kr. 448.876:— Kiriku kulude kogu summa on 1973. aastal kr. 2.068.412:—, 1972. aastal oli see kr. 1.877.372:— Suurimad kulud on olnud EELK Kanada praostkonnal kr. 892.750:—.

Lahutades tuludest kuld siis näeme, et veel on küllaladest raha jäänud mitmesuguste fondide jaoks ja seda on kr. 123.458:— Tegevuse ülejääke oli 1973. aastal EELK Kanada praostkonnal kr. 94.942:—, EELK Austraalia praostkonnal kr. 10.684:—, EELK Inglismaa praostkonnal kr. 3.715:—, EELK Rootsi praostkonn-

Ameerikast

Ametühingute keskküla AFL/CIO president George Meany, kelle organisatsioon demokraatidele valimiskampaaniaks andis 5 miljoni dollarit, ei ole nüüd erakonna seisukohaga rahul inflatsiooniküsimuses — demokraadid ei poolda hindade sundpeatamist, mida ametühingud nõuavad.

Maailmas valitseva nälgjähäda leevendamiseks, mis on tabanud sadu miljoneid inimesi, lubab USA senise üle miljoni tonni vilja semel annetada kaks miljonit tonni, millele lisandub majanduslik abi rahhas.

Maailmruumi sõitude tsentru mis Cape Canaverallis toimus pealisse pealtvaatajaskonna ees viimane eelproov USA-N Liidu maailmaruumi-koostöö teostamiseks, mis seltsneb "Apollo" ja "Sojuz" satelliitkapslite ühendamiseks maailmaruumis.

Valge Maja advokaat Nixonil ajal Edward Morgan tunnistas kohtus, et ta võitis kuupäeva dokumendi, millega ekspreident sal poleemiljoni dollariilise mahaarvamise tuludeklaratsioonis isikliku arhivi kinkimise valitsusele.

Raudeesiride taguste maade jaoks määratud Radio Free Europe uueks esimeheks valiti kindral Lucius Clay asmetle senine USA suursaadik Moskvas Jacob D. Beam, kes on USA välis teenistuses olnud enam kui 40 aastat ja nüüd läks erru. Kindral Clay jääb edasi raadio juhatuse liikmeks.

nal kr. 6.183:—, USA Esimesel praostkonnal kr. 26.883:—.

Tegevuse puudujääke näitavad Saksamaa koguduste koondaruanne ja EELK USA Chicago praostkogudused, kes oma aruanded saatsid ette konsistoriumile, kuna nende kulude hulka oli ka arvatud kuluna kogu EELK Chicago praostkonna koguduste keskasamaksud.

EELK-I aruandeaastal kuni 9. maini-1973. kokku 60 kogudust, pärast seda 66 kogudust. (EELK Halmstad kogudus liideti EELK Göteborgi ja Lääne-Rootsi kogudusega). EELK 65-le kogusele lisandub veel Ameerikas kolm pihtkonda ja EELK Lõuna-Rootsi kogudus koosneb ise kaheksast pihtkonnast. EELK-I aruandeaastal 44 õpetajat ja 5 vikaarõpetajat. Organiste umbes 60.

Lõppeks pean veel märkima, et aruanne ei pretendeeri 100 % täpsusele, kuna summad on sõrde osatümmardatud kas üles või alla poole. Samuti puuduvad konsistoriumil kuue koguduse aruanded, kellede osatümmardus võiks olla kiriklikus tegevuses umbes 8 % arvestades nende koguduste suurt. Majanduslik osatümmardus puudivate koguduste suhtes võiks olla umbes 6 — 8 % kogu üldkiriku majandusest.

EVALD PÕDRA

Inimõiguste sümposiumil Lundis. Vasakult dr. jur. Artur Taska, peapiiskop Konrad Veem, fil. dr. Paavo Roos, majandusteadlane Andres Küng ja fil. kand. Aleksander Milits. (Foto Kauri).

Lundi-sümposium: Eestis ei rakendata inimõigusi

LUND (EPL) – Liitunud Rahvaste Organisatsiooni (UNO) poolt 1948 vastuvõetud Inimõiguste Ülddeklaratsioon oli analüüsimise ja arutuse aluseks järjekordsel ETS-i Lõuna Rootsi Osakonna sümposiumil Lundis, Grand Hotelli väikeses saalis. Ettekannetega esinesid dr. jur. Artur Taska, peapiiskop Konrad Veem, majandusteadlane Andres Küng ja fil. kand. Aleksander Milits. Ühtlasi käsitati ka 1972 oktoobris raudkardina tagant UNO väliskogule saadetud memorandumit eesti rahva saatuse kohta, millele on Tallinnas allkirjutanud Eesti Demokraatlik Liikumine ja Eesti Rahvusrinne. Selles nõutakse mõjuvate abinõude kasutamist, et likvideerida praeguses Eestis ebaainimlik ja ebaseaduslik Nõukogude koloniaalvõim ja sundida Nõuk. Liitu mil viisid takistama eesti rahva seaduslike õiguste ning suveräänsuse taastamist. Osavõtt üritusest oli rohke ja läbirääkimised elavad.

Sümposiumi avas ETS Lõuna-Rootsi osakonna esimees fil. dr. Paavo Roos, misjärele esimeseks ettekandeks sai sõna dr. jur. Artur Taska, kes oli ühtlasi ürituse tege-lik läbiviija. Dr. Taska andis põhjaliku ülevaate inimõiguste probleemide ajaloostest kuni ajakohastele inimõiguste probleemidele, alates selle riigivõimude juurde arenemise algusest. Inimõiguste Magna Charta näi a. 1215, siis rahvusvahelise-õigusele kuni juurde inimõiguste kaiguga ja rahvaste enesemääramise õiguse probleemid enesekirjeldusega 1. maailmasõja järele.

Edasi ta kõnes inimõiguste probleemid kuni ajakohastele UNO-s, selle hinnangust tänapäeva ühiskonnas ja käsitles Inimõiguste Ülddeklaratsiooni artikleid 1, 2, 28, 29, ja 30, mis kõnelevad, et kõik inimesed sünnivad vabadena, võrdsena ja igaljuhul on õigus vabadustele ning Ülddeklaratsiooni mõistatule õigustele. Aga meie teame, et Eestis valitsev okupatsioonivõim ei üsada ega anna taolisi õigusi isegi mitte oma kompartei liikmetele ja kõrgematele ametnikele, kõnelemata tavallise riigikodaniku tasemele olevatest inimestest.

Järgmisena käsitles fil. kand. Aleksander Milits Inimõiguste Ülddeklaratsiooni artikleid 3–7. Neis käsitletakse individuaalseid, kodaniku- ja poliitilisi õigusi, mis leidnud ammu tunnustamist seaduste näol suures osas maailmas, nagu näiteks õigus elule, vabadusele ja isikupuutumatusele. Õigus, piinamise, ebaainimlik ja alandav kohtlemine on keelatud ning hukkamõistetud. Õigus võrdsusele seaduse ees, õigus avalikule erapooletule kohtumõistmiskes, õigus eraelu puutumatusele, õigus varjupaigale maades, riigikodanusele jne.

N. Liit on rikkunud kõiki neid artikleid. Sovjeti seaduste kohaselt võib näit. kirjaniku või vabakunstniku, kes mitte "sotsiaal-realistliku" vaatega, karistada surmaga (nn. "parandusõigusega"), kui ta ei tee "ühiskonnale kasulikke" töid. Kolhoosi ja sovhoosi töölised ei ole sisevõim. Nad ei saa seepärast lahkuda töökohalt kui vaid juhatuse loaga, seetõttu on nende töö võrdne surmaga. N. Liit on ainus riik, kes ei esinevaid kõiki erilaadseid diskrimineerimisi.

Nii näit. end. kulaku last karistatakse rangemalt, kui proletaarlaste poega või tütar, usklik inimese ei tohi astuda kompartei liikmeks. Usklikud vallandatakse

näit. kooliõpetaja kohalt. Nendelt võetakse nende lapsed ära. Nõukogude kohtud alluvad parteile ega ole erapoolelt. Nii ei ole lootust õiguse kaitsmisele. Inimõiguste Ülddeklaratsioon ei oma mingit seaduslikku jõudu vaid on ettenähtud ainult juhtnõuna.

Seepärast on tähtsam uurida LRO inimõiguste konventsioone, mis on neli ratifitseerinud maadele sunduslikud. N. Liit kuulub ratifitseerijate hulka. – Olgu märgitud, et ameerikalased müüvad aritegemise ostarbel moodsaid mikrofone venelastele, millele abil viimased paljastavad opositsioonääre.

Peale väikse vaheaga oli järgmine ettekanne peapiiskop Konrad Veemil Inimõiguste Ülddeklaratsiooni artikleid 18–21 üle, kus kaitsetakse kodanike vabadusi ja õigusi, mõtte-, südame- ja usku- ja usuvabadusi, töökodanike vabadusi ja sõnavabadusi ning ühiskonnas vabadust organisatsioonides. Sest rahva tahe on riigivõimu aluseks.

Neis artiklites esinevad inimeste õigused olla kaitsitud Eesti vabariigi, moodustades aluse kodanike vabadustele. See kõik on nüüd asendatud meelevaldse N. Liidu koloniaaladministratsiooniga, kes on tühistanud inimõigused ja vabadused eesti rahvale.

Põrandaaluse Eesti Demokraatliku Liikumise ja Eesti Rahvarinde memorandumis 24. okt. 1972 LRO-le kinnitatakse, et nüüdseks Eestis ei ole kaitsitud kodanike vabadusi ja õigusi ega ole olemas mõtte-, südame- ja usku- ja usuvabadusi. Samuti, et riigivõim ei rajane rahva tahtele. Puudub isiku puutumatuse. Ainus, kes suutnud terrorile ja survele teatud ulatuses vastupanna on kristlik kirik. Aga maal võimusejate järele on kirik ning usk määratud surmale, mis olevat vald ajakäsimuseks.

Kiriku tegevus on äärmuseni kitsendatud ja võimu range järelevalve all. Väljaspool kiriku selmu on keelatud vähemgi usuline talitus ja laste usuline kasvatus. Kogudused peavad omad summad maksma riigipanka, kus seda saab aga kätte vaid kommunistide usuasjades volinike heakskiitmisel. Koolides õpetatakse kommunistlikku ateismi. Kooli ja üliõpilasi rakendatakse kasvatuses propagandatööle jne. Vanemad, kes kodus annavad lastele usulist kasvatus, langevad karistuse alla. Aga kõige vaatumata ei ole märgata, et

Eestis levineks rahva kaeskel usuvastane meeleolu. Inimeste põhitõlgused ei lase end piiritu al-lasuruda.

Viimasena refereeris majandusteadlane Andres Küng Inimõiguste Ülddeklaratsiooni artikleid 22–27, mis käsitlevad inimese majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuuri-likke õigusi. Nõuk. Eesti n.n. Põhiseadus kindlustab õigust tööle, töötasule ja kaitsmisele tööpuuduse vastu aga mitte streigile. Ei ole lubatud luua isegi ametühinguid. Töölisel ei tohi isegi vabalt valida oma esindajaid: kandidaadid seab üles kompartei. Eestis ei valitse täielikult vaba töövalik.

Nii ei ole näit. kolhoosnikul sise-passi: nad ei saa ilma kolhoosjuhatuse loata küllida linna. Paremaid töökohti saab vaid kompartei liikmeakaardi omaniselt. Kes taotlevad väljarännumba, vallandatakse töökohalt.

Omaamoodi sunnitud on suunamine: tiilikool lõpetades võidakse mõneks aastaks suunata kusagile tööle kaugemale. Suureneni maru-ravuslust varjatakse nõukogude internatsionaalsmiga. Eesti ja teisi mittevõtte rahvaste esindajad süüdistatakse kodanlikes natsiona-lismis, kunagi aga mitte venelast.

Kõik on teiseks: midagi ei tohi trükkida ega paljundada, mis pole lubatud poliitilise sõela. Ei tohi sisestada väliskirjandust ega lugeda põrandaalust kirjandust. Humanitaarteaduste vallas on eriti suurel poliitilisel piiramisel. On raske teadlastel pääseda lääne-maailma teaduslikele konverentsidele.

Kõiki ettekandeid võttis kokku dr. jur. A. Taska konstateerides, et N. Liidus ja meie kodumaal ei rakendata UNO täiskogu poolt 1948. a. vastuvõetud Inimõiguste Ülddeklaratsiooni ülesvõetud põhi-mõtteid. N. Liit ei rakenda neid seepärast, et ta sihiks on maade vallutamine, rahvaste orjastamine, inimõiguste ja vabaduste hävitamine ning kommunistliku dikta-tuuri kehtestamine. Aga inimõigused on uus poliitiline evangee-lium, mille kuulutajate, ja kuula-jate arv pidevalt suureneb. Ino-mõigused tulevad viia kehtivusele üle kogu maailma.

Feale elavald läbirääkimisi tä-nas 3 tundi kestnud sümposiumist osavõtjaid ja ettekandajaid ETS-i Osakonna esimees fil. dr. Paavo Roos. Seeläbi siirduti ühisse kohvilauda.

OSVALD VIIRSCO

Riin Rivanool REISIPALAVIK

Arukused lähevad reisima. Mis seal ilka kogu aja kodus vahtida ja ainult siinsete sõpradega läbi käia – tuttavad teisel kontinendil tuleb ka üle vaadata, et kas on hästi edasi jõudnud, palju vanemaks läinud ja mis nad räägivad.

Ega see reisinime isendast pole ju midagi erilist, kui sellega kaasas ei käika üks väga tõsine ja kurnav töö – reisipalavik.

Mõni inimene peab seda kergemalt, teine raskemalt, nagu leetrid või sariakidki, ainult selle vahega, et reisipalavik on korduv haigus ja tuleb nagu migreen või angina jälle ja jälle uuesti, kui selleks põhjust on. Haiguse sümptomid on väga mitmesugused: unetus ja peavalu, seedehäired ja "liblikad" kõhus jalades, palavik ja kätetärin ja väga sagedasti mõjub ta ka ajudele, halvab selget mõtlemist ja paneb inimese tegema rumalaid tegusid.

Arukeste Anni igatahes oli reisipalavikust raskesti tabatud. Ta teadis, et see on kohe esimene haigustunnus, kui hakkad oma last äkitselt ja hullupõrta armastama. Mis laps see Aksel nüüd – ligi täismeelest ja igavene võrukael ja venivillem, nii et harilikul ajal ajab südame täis. Aga nüüd hakkas Annikesel süda koledal kombel vaevama, et kuidas see laps ikka hakkama saab, mida ta sööb ja joob ja mis kõik vahepeal juhtuda võib.

Tulemuseks oli see, et Annike tegi pokakesele suure laari toidu-moona valmis: sala ja pirukaid, seapraadi ja vasikarulaadi, sütti ja kalamarinaadi, kõrvitsasalati ja kuremarini ja ühte-teist-kol-mandat veel sinna juurde.

"Sa Mooses küll, milline laadunug tavaan! Nüüd ei aita ühest paartist, tuleb koguni mitu olengut teha," ohkas Aksel, kui ta enne vanemate ärasõitu külmekuski ühe lahti tõmbas ja asus siis mureliku meeleaga küllakutsutavate nimekirja koostama.

Paar nädalat enne ärasõitu kirjutas Annike kirju. Teatas sugula-tele, sõpradele ja tuttavatele, et ärgu nad nüüd hulk aega kirju oodaku, ainult postkaarte hakkab igast ilmapaarest tulema ja kes seda teab, millal neidki päralt jõuavad.

Sellise kirjandusliku tegevuse tulemuseks oli see, et Annikesel ajud said põhjalikult pestud. Võitis peast nii segakese kohe, et luges teine eesti ajalehte otsast otsani teistkordselt läbi ega mäletanudki, et seda juba kord teinud oli.

Kõige hirmsam asi reisis inimeses pakkimine. Augustist ei ole sel juhul mingit abi ja kõik see otsustamine ja kraami väljaotsimine langeb Annikesel ahtakesele õlgadele.

Pakkimise kontroll peab olema mitmekordne, sest muidu võib juhtuda, et oled suures valikutuhinas kaasa pannud ühe kinga sinise ja teise pruuni, või on kohvrissa sattunud hall käekott, aga hoopis punased kindad ja sall või Augustile lilla lips rohelise üllikonna tar-beks. Üleüldse on see värvide kooskõlas hoidmine üks närvesööv töö, aga noh, teha ta tuleb ja...

Haigustest hoidumiseks ja nende vastu võitlemiseks tuleb kaasa võtta rohud: silma-, kõrva- ja ninatilgad, kõhukinnistaja ja seedi-mislahtistaja, rahustavad tabletid ja ergutavad ka, lustirohi ja unepillid, sissepanemise künnid ja pealtmäärimise vöö, jooksva-rohi – ei, seda ei või võtta, see haiseb mitu päeva tagant järele, nii et ei või kaastreisijatele ligi minna. Mured, mured!

Ükskord pani Annike ruumi kokkukohu mõttes kõik need kümmed sorti tabletid ja pillid ühte purki, et üks värv järele tunne, mida võtta vaja, aga sellest tuli hirmsast märulit, sest Annike jõudis va-hepeal ära unustada millist värvi rohtu millise võtse vastu võtta tuli. Võtte juba arvata, kui hirmsus see, kui oled unerohu asemel saanud laksativi või mõned muud asjad segi ajanud.

Tõesti, pakkimine on kõige hullem asi! Sellega tuleb alustada paar nädalat enne ärasõitu ja vähemalt mitu teistkümmend korda uuesti pakkida, mõni asi juurde panna, teine ära võtta, kolmasnel-ja vahetada.

Sedapuhku juhtus enne ärasõitu nii, et just siis, kui oli vaja haka-ta kilruga lennujaama sõitma, seisis August pesuvälk keset ma-gamistuba ja Annike aastas. Aadama tiikond, särk, lips, sokid – kõik kadunud! Ei üheski kapis, panipaigas ega toolileenil, nagu õhku hahtunud. Lõpuks selgus, et Annike oli korraarmastuslikult ka need selgapandavad ära pakkunud ja nüüd juba 17-dat korda pidi ta Augusti kohvi uuesti avama ja ümber pakkima.

"Häda nende meestega," porises Annike ja kontrollimise mõttes pakkis ka oma kohvi veelikordse ümber, nii "kindluse mõttes", saate aru, tüüts välja mõne valjaliku asja ja pani asemele, tarbetu, aga selle tulemused selgusid alles reisi illes, siis, kui reisipalavik juba möödas ja inimese pea jällegi klaar.

Ünn, et reisipalavik tuleb läbi põdeda enne sõidu algust ja reisi ajaks on ta möödas ja unustatud.

Ameerika Häale Eesti Läti ja Leedu saatete juhatajad ületasid korraga vanusepiiri ja võtsid pensionile. Washingtonis korraldati neile austumine, kus on lõviosa ülesolev pilt. Vasakult A. Lauberts (Lätt), dr. Kostas Jurgela (Leedu) ja Jaan Kitzberg (Eesti).

Professor Sten Karling andmas seletusi valguspiltidele Eesti Majas Stockholmis Eesti Ühingu refereeritult (EPL-foto TRUMMER)

Rootsi professor teenistus- aastaist iseseisvas Eestis

Viimastel kuudel ja nädalatel oleme oma tähelepanu valdavas osas pühendanud sündmustele, mis kolmkümmend aastat tagasi tabasid meie maad ja rahvast ning kaasa töid suuri ja vapustavaid muutusi meie elus. Iseseisva Eesti vabariigi anastamine vene imperialismi poolt ja mitmekümne tuhande eestlase pagamine oma esilaste maalt ei saanud olla rõõmsaid mälestusi ja päikese-
paistelisi seiku meenutatavaks sündmuseks. Need olid kibe-kurvad elamused... See painajalik meeleolu vajutas oma piseri kõigile üritustele, mille raames me oleme mälestanud maa okupeerimist ja meie endi põgenemist. Oli see siis teatritendus või kirilik jumalateenistus. Või kirjutused ajalehis.

Nagu vastukaaluks sellele pessimistlikule meeleolule, kurbi mälestusi meenutatavate sündmustele meie rahva saatuskäigus korraldas Stockholmis Eesti Ühingu (endise nimega Eesti Rahvuslik Liit) moodunud pühapäeval, 24. novembril Eesti Majas ettekandekoosoleku, mis ajaliselt hõlmas optimistlikke, täis pulbitsevat elu ja teoorõmu aastaid noore iseseisva Eesti Vabariigi ajaloo. Aastatel, kui olime veel peremehed omal maal, mitte ühriks, nagu tänapäeval. Kõneles professor Sten Karling oma muljetest ja tähelepanekutest Eestist kolmekümmend aastat. Prof. s. Karling on tuntud rootsi teaduses ning oli kunstiajaloo professoriks Tartu Ülikoolis aastatel 1933–1941. Oma sisukat ettekannet illustreeris ta arvukate värviliste ja mustvalgete valguspiltidega tolaeagsest Eestist.

Voidukale vabadusvõitlusele järgnenud riikliku korralduse ja

majanduselu ülesehituse töörohked aastad haarasid ka mitmekümmend loovaid ülesandeid kultuurile ja teaduse laial rindel, rakendades ka siin ennekõike olemasolevaid jõude. Ja nagu kord vabadussõja päevil vabatahtlikud Soomest, Rootsist ja Tanist oma kaastulemisega mõjusid julgustavalt ja meeleolu tõstvalt, nii ergutas ja mõjus ka teadusmeeste kaasatulek Soomest ja Rootsist Tartu Ülikooli juures soodustavalt meie endi õpetlase pealekasvule. Mainime siin soomlasist professorid L. Kettunen eesti keele alal, A.M. Tallgren muinasteaduse, J.G. Granö maateaduse, J. Mäminen eesti etnograafia alal jt. Juha mõne aasta pärast järgnes nalle rohke järelekasv noori eesti oma teadlasi. Tartus töötanud rootsi professoreist tuleb esle täista eriti muinasteadlast B. Nermani, kunstiajaloolasi H. Kjellini ja S. Karlingi ning Eesti ja Rootsi vaheliste kultuuriühete tiendamise alal eriti teenekat prof. P. Wieselgreni.

Professor Sten Karling töötas Tartus kaheksa aastat. Esimesed viis aastat toimusid ta loengud saksa keeles, viimased kolm aastat eesti keeles. Kõrvalmärkusena võib mainida, et tema esimesi õpilasi oli muude hulgas Armin Tuulse (koos oma tulevase naise Liidia-ga), kes Sten Karlingi lahkudes asus kunstiajaloo professori kohale Tartu Ülikoolis ning et nad mõlemad aastaid hiljem töötasid professorina Stockholmis Ülikooli juures.

On öeldud, et mälestus on aluke paradisis, kust keegi meid ei saa välja ajada. Mälestusi me saame talletada ja maapakkum kaasa võtta. Kauneld mälestusi, mida prof. S. Karling ettekannet meil üles

äratas ja elustas, oli väga palju. See pakkus midagi meie silmale ja südamele, kergitades esile mineviku sündmusi ja isiklike elamusi. Kunstiajaloolasena oli prof. S. Karlingi ettekande tuumaks ajaloolised ehitused, kirikud ja bastioonid, selle kõrval nägime ka vaateid väljakutele ja tänavatele. Kõik see oli koduselt tuttav. Eikraanile ilmus arvukalt pilte Tallinnast, Tartust, Narvast, Pärnust, Kuressaarest ja mujalt. Lõpupildina jäi meie mälu helendama Konrad Mägi intensiivselt värviküllane lõuend "Pühajärv". Lähemalt üksikasjadesse süvenemata mainis prof. S. Karling ka oma kokkupuuteid kaheksa aasta jooksul paljude eesti kultuuritegelastega ja teadusmeestega, samuti ametialalisel kokkupuutel eesti riigimeestega. Soojasõnaliselt teeloomustas ta oma ülesandeid Tartu Ülikoolis kui inspireerivadi ja huvitavadi.

Muide, oleme kuulnud, et prof. s. Karling on ettekanega oma muljetest ja tähelepanekutest Eesti Vabariigi Tartu Ülikooli õppejõuna esinenud ka rootsi publikule. See tänuväärset kaasa aidanud kontaktide loomisele rahvusgruppide vahel.

Eesti Majja oli kogunenud saaltäis kuulajaid, kes pingas tähelepanuga jälgis prof. S. Karlingi huvitavat ettekannet ja selle lõppedes aplodeeris keestvalt. Eesti Maja mikrofonil häälekõvendaja oli järjekordselt häälest ära, mis kahjuks segas kuulamist. Ettekande avas ja ütles lõpetuseks tõusnud prof. S. Karlingile ja kuulajale Stockholmis Eesti Seltsi esimees Laos Metslov.

ED. REINING

Mälestused seminaridest

Lähemal ajal täitub 150 aastat Tartu Õpetajate Seminari asutamist. Seda märkimisväärset sündmust eesti kultuuriloos otsustas Eesti Õpetajate Keskühingu juhatus tähistada "Billetäsi" mahukana väljaandega. Sellesse tahame mahutada kirjutisi õpetajate ettevalmistusest iseseisvas ajal, selle sihlasestusest, kujunemiskäikudest ja saavutustest.

Sinna juurde ülevaateid kõigi seminaride ja pedagoogiumide tegevusest ja eripäradest. Selleks vajame kirjutisi ja eriti rohkesti mälestusküllikesi oma koolijast seminaris ja pedagoogiumis, tähelepanavalt õpetajast ja juhatajast. Ühtlasi me palume ülesvõtteid (või koopiaid) kõigist seminaridest, pedagoogiumidest ja erikursustest ühes täpsete andmetega aja, koha ja võimalikult ka piltidele oivate kohta. Oleksime väga tänulikud, kui saaksime ajutiselt oma kasutusse pildimaterjali, mis seminaristidel on kaasa toodud, võimalikult suurel arvul, et oleks võimalusi valikuks. Kõik ülesvõtted saadetakse pärast kasutamist saajale tagasi.

Aastad veetevad ja kõik see, mis meil iseseisvas ajal õpetajate ettevalmistuse alal oli ja saavutati, haigab vajuma ajakaugusse ja sellega kergesti ka unustushõlma. Läheneva märkimisväärses tähtpöva puhul tahab Eesti Õpetajate Keskühingu juhatus vältida selle unustushõlma vajumist ja seda osaliselt aidada sõnas ja pildis. Selleks palume kõige seminaristide, pedagoogiumide ja mitmesuguste kursuste lõpetanute ja õpetajate ettevalmistuse alal töötanud õppejõudude heatahtlikku kaasabi. Kõik kirjutised, kirjelused, mälestusküllid ja ülesvõtted palume peatselt saata keskhingule arhiivile aadressil: Leida Rosenthal-Laan, Eestniska skolan, Svartmangatan 20-22, S-111 29 Stockholm, Sweden.

Eesti Õpetajate Keskühingu juhatusel nimel:

HERMAN RAJAMAA

Laulja Eestist Itaaliasse

Tallinna Estonia teatri solist Mati Palm, kes on viimaste aastate kestel oma andekusega tõusnud Eesti tipp-solistide esiritta, sõitis neli päevil tervaks aastaks Itaaliasse lauluõpingute täiendamisele.

Ta jääb tööle peamiselt "La Scias", Milanoos, kust Eestistse tagasi tuleb 1976. aasta sügisloojaks. Varem on pikemat aega Itaalias end täiendanud solistid Anu Kaal ja Hendrik Krumm.

TV Fredag

Skol-TV:

10.00–10.10 Switch on, 15. äk 3.
11.00–11.30 Bygd i förvandling – industrimannen. ärg. Industrin vid åkern.

Skol-TV:

12.20–12.40 Vårdkunskap: Rehabilitering, gymn. äk 1. Thomas – rullstolsbunden.

12.45 Kika digga ding, äk 4–6. Färg. 4. Musik i advent.

13.05–13.55 Hundarna – pjäs av Kjell Sundberg. Färg. Regi: Per Ragnar. Medv: Gösta Ekman, Erik Hell, Ulla Blomstrand, Lars-Erik Berenett, Per Mattson, Högstad, och gymn.

16.30 Halvtiem: Från A till Ö – en resa om orden runt. Censur, containner, civilisation.

Medv: Birgitta Andersson, Inga Gill, Bert-Åke Varg.

17.00–17.30 Julkalendern: Rulle på Rullseröd. Färg. 5. Sotareväder. Textat.

17.25 Tapahtumia.

17.55 Meddelanden.

18.00 TV-nytt och väder.

18.05 Julkalendern: Rulle på Rullseröd. Färg. 6. Brasafonen.

18.25 Växter vid vägen, på ången, i skogen: Kaveldun. Färg. Maud Reuterswärd berättar.

18.30 Sveriges magasin. Färg.

19.30 Simon och Laura. Färg. Engelsk filmkomedi från 1965. Manus: Peter Blackmore efter pjäsen av Alan Melville. Regi: Muriel Box.

I rollerna: Peter Finch, Kay Kendall, Muriel Pavlow, Maurice Denham, Hubert Gregg, Thora Hird, Clive Parritt, Alan Wheatley, Terence Longdon m fl.

21.00 Aktuellt och väder.

21.30 TV-nytt.

21.35–22.20 Good old days. Färg.

TELEVISION 2

17.00 De rödas uppror. Färg. Del 7. Svek.

Medv: Hans Jungmark, Mats Nordström, Christer Strandberg, Roland Boren, Berit Augustsson m fl. Textat.

17.25 TV-nytt och väder.

17.30 Det bara händer. Färg. Att din hand blir en skugga – dockspel av Staffan Westerberg.

18.00 Tidsbild. Färg. Berndt Ahlqvist och Olle Stenholm.

18.35 Bakom rubrikerna. Färg. Om press, radio och TV.

19.10–19.15 Anslagstavlan. Färg.

19.20 Regionalnytt.

19.30 Rapport med väder.

20.00 Regnbågen. Färg. Den stolta och skrupefria sanningen om det gamla hederliga 50-talet.

20.30 Olycksägeln. Färg. Engelsk komediserie.

21.00 Ekets affärer: På tro och heder. Färg. Om hur 40 miljoner svenska kronor rann ut ur landet och blev direktörernas paradiset på Kanarieöarna.

21.35 Svenskt 60-tal: Jag Ålskar, du Ålskar. Svensk långfilm från 1968. Regi: Stig Björkman.

I rollerna: Evabritt Strandberg, Sven Volter, Agneta Ekman, Dittie Strandberg, Dexter Gordon, Olle Björling, Torsten Wahlund, frrvt.

23.00–23.05 TV-nytt och väder.

Pisikesed mardisandid Eesti Maja laual lasteata juhataja Erna Klemmeriga.

Lasteaia mardipidu ning mardisandid

Stockholmis eesti lasteaia pere elustas Eesti Majas 10. novembril unuema kippuvat Mardipäeva traditsiooni.

Emad, isad, vanaemad ja vanalsad istusid lauda, kus pakuti kalkunit hapukapsa ja muu juurdekuuluvaga, lastele jälle oli avatud sooja vort ja jättise "putka". Kui suur nägi oli kustutatud, kõneles lapsevanem "Tillu" Sven Hansson mardipäevast ja selle kommetest Eestis. Ja siis tormasid lavale ehtsad mardisandid – kes ema seelikus, kes isa pintaakus, pahu-pidi pööratud kasukas, kaabulitiga või siitsirätkaga. El puudunud ka ehtne mardil laul: "Tere-tere eidekene, teiseks tere taadikene. Mar-

did tulnud kaugele... Mardid küündid külmetavale, Mardid varbad valutavad... Perenaine toob sulle lehmaõnne, lausub lahkelt lambaõnne" jne. jne.

Eesti Maja perenaine pr. Milla Pärtina kostitas mardisante õun-tega.

Veediti hubana lõunatund, kus lapsevanemad, kes aastate eest mitmekümmen aastat ühist koolipinki, oli võimalus vestelda ja arutada kasvatusprobleeme.

"Tillu" tegi veel mardinalja, lapsed laulsid lõbusaid laule ja lasteata juhataja informeeris koo-solejaid päevastundumest. Oli tehtud algus uuele traditsioonile lasteata mitmete traditsioonide seas. (EPL/ÄK).

Armast

Edvard Titus'tSünd. 6/1 1892
Surn. 27/11 1974

mälestavad sügavas leinas

ÕED

perekondadega Eestis

JAANTITUS
abikaasaga

Matusealatus toimub reedel,
6. detsembril kell 13 Gustav
Vasa kirikus.

Armast

Edvard Titus't

mälestavad kurbuses

JAAN ABIKAASAGA

WILLEM ABIKAASAGA

ECKART ABIKAASAGA

OSVALD

Oma armast ema ja vanaema

Ida LeipaluSünd. 29/4 1890 Virumaal
Surn. 26/11 1974 Virumaal

mälestavad sügavas leinas

LAPSED

perekondadega
Eestis, Rootsis ja Kanadas

Armast õde ja head tädi

**Marie
Koppel'it**mälestab tema 1 surma aas-
tapäeval 4. detsembril.ÕDE ALVINE
perekonnagaTähe sära, päikse hiltus
Kallist kalmu ehtigu.

Leinateatud

Meie kallist

**Inga-Maja
Fehrström'i**Sünd. 25/2 1896
Surn. 29/11 1974 Skövdes

leinavad

ANNE, MARI, VÄINO

Matusealatus Sjogersda kiri-
kus laupäeval, 7. detsembril
kell 10.

Whitlam

Algus lk.1

Seltsi esimees Tiit Kroll ütles
vastu võttes just Sydneyisse
saabunud USA ja Kanada eest-
lasi sõprusõhtul, et "täna
päeval ei lehti Sydney Eesti
Majal enam traditsioonikohane
Austraalia, vaid ainult Eesti
lipp, kuna Austraalia esimene
kodanik on haavanud eestlasi.Ameerikast saabunud eest-
lased, kellest üks grupp saa-
bus otse Sydneyisse, teine aga
tuli sinna bussiga Canberrast,
olid mahutatud külalistena
Sydney eestlaste kodudesse.
Kohtumiseõhtul Eesti Majas
kerkiski üles värake informaa-
sioon sündmusest Brisbanes.
Külalised andsid õhtul külako-
sti, mh. esitas Eli Tabur "vanu
vilse" kitarril saatel. Külaliste
poolt tänas Elmar Saage Ka-
nadast.Austraalia vasakulekään-
dumise tagajärjel on väliskapi-
tal hakanud maalt põgenema ja
Sydney Morning Herald võitles
peaminister Whitlami "Tritani-
cu" kapteniga, kelle laev on
jooskunud inflatsioonil jääma
vastu ja ähvardab hukkuda -
opinioonimõõtmised näitavad,
et töölispartei populaarsus on
kiirelt langenud 40-le protsen-
tile, samal ajal kui opositsioo-
nis olev liberaalide-põhine este-
blokk omab juba 56 protsenti
pooldajaid. (EA/K)

Kohaliku elu

STOCKHOLM

Graafikanäitus ja kirjandusõhtu
Eesti Kultuuri Koondise korral-
dusel avatakse Eesti Majas näitus
"Eesti graafika ja raamat Root-
sis", laupäeval 7. dets. kell 17.00
Näituse avamisel kõneleb prof.
Sten Karlberg. Graafika välja-
panekutega seinevad E. Kõks, K.
Luts, O. Paju, H. Talvik ja A. Viha-
lenn. Algusega kell 18.00 toimub
uusloomingu-õhtu, kus esinevad K.
Alnver, P. Jaan, E. Nõu, H. Nõu,
K. Saarsen.
Muusikalisel osas esineb R.
Raidve (tenor), keda klaveril saa-
dab H. Nerep-Mossin.

Kaevur . . .

Algus lk.1

Parbo Adelaide'i ülikooli mäe-
kaevanduse insenerina ja astus
WMC teenistusse. Nüüd algas
pidev töus nii ametiredelil kui
ka maa-alusest kaevandusest
üles firma tipu suunas. Eelvi-
maseks astmeks oli amet mä-
nedzher-direktorina alates no-
vembrikuust 1971.Vastuvaidlematult on Arvi
Parbo üks mõjurikkamaid mehi
väljaspool otseseid valitsus-
ringkondi ja tõenäoliselt ain-
sam omataoline, kelle euroopa-
lik guturaalsus lõikab austra-
alia vokaalid pisut kandleise-
maks. See on ainsamaks erime-
vuseks. Muudu on ta igati tüüp-
iline konservatiivne Austraalia
ärimees - tumea ülikonna,
tribulise sargi ja meeldiva
käitumisega. Mees tagasihoid-
liku naljasooniga, kes kaalub,
mida ütleb. Mees, kes püüab
teha kõike hästi, ükskõik mis
see ka oleks.Politiika ja suurriik suhted ei
valmistu talle mureid. Ta pole
kuulunud kunagi ühegi poliiti-
lise erakonna ridadesse. Kuigi
Parbo väidab end olevat mitte
poliitikamees, on tal oma poliiti-
tiline filosoofia, kuhu ei mahu
kommunism - "See on ju põ-
hjuseks, miks olen siin!" Tema
arvates valitsus toimis valesti
tunnustades N. Liidu ülemvõit-
mu Eestis, Lätis ja Leedus.Arvi Parbo on kindlasti ainus,
kes on ühtlasi liikmeks Mel-
bourne'i Eesti Seltsis ja kuul-
des samal ajal eksklusiivsesse
Melbourne Club'isse (ja Aust-
raalia Club'isse). Ta omab tea-
tavat kontakti oma kodumaa-
ga, kus elavad veel tema vanemad,
ja oma lastelt - kahelt pojalt ja
tütrelt - on ta nõudnud, et need
räägivad eesti keelt.

Rootsi . . .

Algus lk. 1

Venelased võibolla usuvad, et
maailm on unustanud 30 aastat
eest toimunud kuritegusid - ja
faktiliselt ei näe asi parem väl-
ja. Miks ei tee meie midagi
baltlaste heaks?

Kohaliku elu

LUND

Laste jõuluõhtu
Lundi täienduskooli ja laste
mänguringi jõulupidu toimub
pühapäeval, 15. dets. kl. 15
Kloostri kiriku koguduse majas
"Petersgården". Trollebergs-
vägen 43. Avalikus õpetaja Karl
Laanteilt, millele järgnevad õpi-
laste päevakohased ettekanded
ja jõuluvana külaskäik kinkpa-
kikeste jagamisega. Kohvilaud.
Kinkpakikete saamiseks palu-
takse lapse registreerida män-
guringi juhatajale, Pillemal
Laasile, tel. 040/45 53 85. Täien-
duskooli ja mänguringi lastele
pakid tasuta, teistele 4:-- , mida
võib tasuda jõulupeo eel pääs-
miste lunastamisel. Samas ko-
has ja korras toimub ka õppe-
maksude ülendamine. Pääsmete
hinnad: Koos kohviga 8:-- , koh-
vita 4:-- ja kohvilaud lastele väl-
jaspool kooli 5:-- . Jõulupeo on
teretunud kõik Malmö, Lundi ja
nende ümbruskondade kaasa-
maalased, nii noored kui vanad.

UPPSALA

Jõululaat

UE skautlike noorte Söprade
Seltsi traditsiooniline jõululaat
toimub 8. dets. Eesti Kodu, Gei-
jersg. 12 kl. 14. Laadal leidub
päevakohast: käsitöölaud, loterii,
einelaud ja kohvilaud. Kavas
klaverisoolo jm.

STOCKHOLM

EK Naissektiooni jõulud

EK Naissektiooni jõuluka-
line kokkutulek liikmetele ja
nende külalistele leiab aset lau-
päeval, 7. dets. kl. 14 Jakobi kiri-
ku koguduse saalis, Malmörgsgg.
5. Viulietekannetega esineb
Sanda Umbila.

Otsime lastehoidjat

aastavahetusest, kahele lap-
sele, 2½ aastat ja 15 kuud va-
nad, 3-4 päeva nädalas Väl-
lingby piirkonnas.

Tel. 08/33 94 03 (Vasur).

Destillaator vajab luba

Pärast seda kui möödunud sajandi kesk-
paigu kodune viinapõletamine kaotati, on vii-
natootmine n.ö. kodusel viisil keelustatud.
Vastavalt riigipäeva otsusele on nüüd ka kee-
latud ilma loata omada destilleerimisaparaati
või sellise aparadi osi. Destillaatori all
mõeldakse sellist aparadi, mille abil on või-
malik toota viina. Keelatud on ka aparadi
tootmine, import ja üleastmine teisele.Väljaspool loasundust on mh. riik, teatud
koolid, apteegid, haiglad ja kommunaalsed
laboratooriumid.

Uued määrused jõustusid 1. detsembril 1974.

Kui sul juhtub olema destillaator, mille
jaoks on vaja luba, pead sa enne 1974. a. lõppu
kas aparadi hävitama, andma selle poliit-
seisse või taotlema luba riiksskatteverketi al-
koholibüroost, 171 94 SOLNA.

RIKSSKATTEVERKET

Alkoholbyrån

130.000 krooni eesti õpiringidele

Möödunud tegevusaastal töötas eesti õpiringidele, kes on riik-
toetust taotlenud Eesti Ko-
misse kaudu, on toetust määranud
130.000 krooni. Kokku tegutses
möödunud tegevusaastal 115 õpi-
ringi, neist 4 ülikooli õpiringi, kus
õpiti eesti keelt fil. Hc. Paul Lasne
juhtimisel. Suurima õpiringide
grupi moodustasid Stockholmis
Eesti Gümnaasiumi ja Täiendus-
keskkooli õpingid, kus õpiti
gümnaasiumi ja keskkooli aineid.
Õpingidena on töötanud ja vas-
tavalik ka toetust saanud Stock-
holmi Eesti Meeskoor, Stockholmis
Eesti Naiskoor, Stockholmis Kogu-
duse Segakoor, Norrköpingi Kogu-
duse Segakoor ja Stockholmis
Eesti Teater.

Õpingides on käsitletud väga

erinevaid aineid, nagu näiteks:
Eesti memuaarkirjandus. Kuifdas
Eesti saavutas iseseisvuse. Vene
okupatsioon Eestis. Põllumajandus
okupatsioon Eestis. Euroopa ja
Läänemere piirkond. Ida-Euroopa.
Araabia maad ja Israel. Rootsi
sisserännu- ja vähemusrühvuste
poliitika. Noorsooteater. Metsan-
dus Rootsis. Rootsi kultuuri ajalugu.
Eesti maateadus. Eesti ajalugu.
Eesti keel ja kirjandus. Eesti
rahvuskultuur. Fototehnika. Lae-
vahetus. Moodne füüsika.

Eesti organisatsioonide tegevuse
viimise õpingide vormi on üha
enam- lalenenud ja sellega on
tunduvalt suurenenud eesti orga-
nisatsioonidel riikliku toetuse
saamise võimalused. Juhtnõgre
õpingide töös ja uute õpingide
asutamiseks saab Eesti Komiteelt.

Prof. Ingemar Hedenius tänapäevast ja poliitikast

Kauko Kare toimetusest Soomes
ilmuv poliitiline ajakiri "Nuoeti",
mis on teravas opositsioonis Soome
tänapäevase ametliku suunaga,
toob nr. 2/3.1974 intervjuu prof.
Ingemar Hedeniusaga, kes muu-
hulgas töötas aa. 1938-70 Detrol-
dis. Selles lausub Rootsis tuntud
vähileja maailmavaatelistes kü-
simustes ja Herbert Tingsteni sõ-
ber muuhulgas:

Mulje ameerika ühiskonnast on
halb: üldine julgeoleku puudus,
kasvav kuritegevus, alkoholi ja
narkootika kuritarvitamine, kor-
ruptsioon. Ometi ei saa uskuda
ameerika ühiskonna varisemisse.
Osa neist nähetest viitab sellele, et
areng toimub küll õiges suunas,
aga liiga aeglaselt.

USA ülikoolidest on prof. Hede-
nius saanud hea mulje: "Need on
vabamad kui meil, avatud igasu-
gusele kriitikalale. Seal käsitletakse
palju otsemalt kui Rootsis üldi-
nimiselt tähtsald küsimusi, ma
põinud seal üks, kodus on tihti
tunne, et olen "parukas teiste pa-
rukate jõugus".

Ameeriklased ei tea kõigi palju
ei Rootsisst ega Euroopast üldse.
Tulevad jooksevad katedraalide ja
kõrskide vahet, aga tunne huvi po-
litistlike ja sotsiaalsete probleemi-
de vastu.

Kui minu käest küsiti, mida ma
soovitaksin USA-le, siis soovitsin,
et nad muudaksid ära oma vana-
nenud põhiseaduse ja võtaksid ka-
sutusele parlamentaarsete süsteemi
Inglismaa ja Skandinaavia eeskü-

jul ning moodustaksid erakondade
põhialused maailmavaatelisteks
(parem- ja vasakpoolselks). Aga
ka kõigest haritud ülikooli õppe-
jõud ei suutnud kujutleda ühtki
ühiskondlikku süsteemi, mis oleks
parem kui praegune USA oma...

Hedenius kohtas ka kuulsat va-
sakradikalismi prohveit prof.
Marcuset ja oli nõus viimase kol-
leegide arvustusega: "Ta räägib
kohutavalt palju jama". Ometi
nõudsid kolleegid, et sõnavabaduse
peetõttel ei tohi Marcuse esine-
mist takistada.

Edasi siirdub jutujamine täna-
päeva Rootsi probleemide juurde.

Marksism-leninism on ju ab-
surdne! Pidasin sel teemal semi-
nari Uppsala ülikoolis. Kõiki oli
väga segane. Üliõpilaste teadmi-
sed Marxi ja Engelsi filosoofias
olid väga puudulikud, aga nad
omasid fanaatilise veendumuse, et
see filosoofia on alms õige. Vald-
luse tase oli kohutavalt madal.
Oeldi muuhulgas: "On asjatu ar-
vustada teooriaid, mis on võitima-
tud masside vabastamise jaoks".
Oli raske saada vajalikku vaikust
seminariruumi...

Terve mõistus tundub olevat ai-
nukes relv, mille abil on võimalik
inimlike elutingimusi parandada.
Muidugi öeldakse mulle, mu vaa-
ted on vananenud. Aga tõde ei kao-
ta oma väärtust, kui see pole tu-
lius.

On kerge hakata valdema. Aga
valdlus on produktiivne ainult siis,
kui saab uurida ja hinnata prob-
leemide detaile põhjalikult. Mida
teha inimestega, kes loobuvad
ratsionaalsusest ja asendavad selle
näiteks Mao "väikese punasega"?
Selle tõttu on mul raske vestelda
nende vasakäärmuslastega, kes
liiguvad minu ümber. Nad pole
huvitatud vestlusest, nad peavad
juhtust. Suurem osa on neist ausad
ja puhta südamega. Aga Kant üt-
leb selle kohta: Süüsus on küll
kaunis, aga see kaob kahjuka liiga
kiiresti. Kuuldus on nende süütu-
sega, kui nad kogeva oma filosoofia
realteediks saarnase?

Kogen uuesti Stalini ja Hitleri
aja suurt absurdust. Väga paljud
ei uskunud häbitult organiseeritud
kurjusse, kuigi sellega avalikult ja
korduvalt ähvardati.

Marksist-leninistid ei tea midagi
näiteks Hiinast ja selle poliitika
mottiviest. Nad ei usu hiina juht-
ide ähvardusi. Kommunistlik
Hiina on praegu agressiivne riik.
Kui mitu korda tuleb Maot tsitsee-
rida, et seda usutaks? Nasseriga
oli sama lugu. Ka tema ähvardusi
ei usutud, kui ta tahtis Israeli hä-
vitada. (EPL/AT).

'Ka eestlasil vaja õigust väljapääsuks'

WASHINGTON (VES) — Endine
president pressisekretär Horster
kirjutab "Washington Star New-
spis" ühenduses president Fordi ja
Kissingeri eduga juutide välja-
pääsu avardamise läbirääkimistel
venelastega m.h.:

"Ford suutis edukalt veenda (N.
Vene saadikut) Dobroniit ja väl-
sminister A. Gromotot, et kauba-
leping jääb sõlmimata, kui N.Vene
ei alusti mingil määral senaator
Jacksoni seaduses ettenähtud
nõuetele.

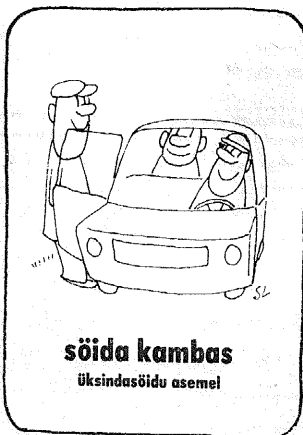
Täiendavalt Ford rõhutas, et ta
isiklikult pooldab emigratsioon-
vabaduse nõuet ja et see ei peaks
hõlmama mitte ainult nõukogude
juute, vaid ka teisi nõukogude
rahvaid maadest, nagu Läti ja
Eesti, mis neelati nõukogude poolt
II maailmasõja ajal."

Energia säästmine — meie kõigi ülesanne!

Need ajad on möödunud, mil me võisime
arvestada piiramatut energiahulgaga. Mõo-
dukus ja otstarbekas majandamine on ühis-
konna seisukohast äärmise tähtsusega, nii
lühemas kui ka pikemas perspektiivis. Talvine
säästukampaania on mõeldud majapidamis-

tele, majanduselule, majanduselule, ameti-
võimudele, kommuunidele ja organisatsioonidele.
Kampaania kehtib igasuguse energia
kasutamise kohta, nii õli kui ka elekter. Me
loodame häid säästutulemusi.

Energisparkommittén

sööda kambas
üksindasõidu asemel

kasuta dushi
vanni asemel

alanda
sisetemperatuuri ja
pane kampsun selga

Spar energi det tjänar du på!